

Nr. 4 (183) / 2021
Indexat în
CEEOL și ROAD

Supliment al revistei „Impact strategic”

COLOCVIU STRATEGIC

UNIVERSITATEA NAȚIONALĂ DE APĂRARE „CAROL I”
CENTRUL DE STUDII STRATEGICE DE APĂRARE ȘI SECURITATE

IDENTITATEA SOCIALĂ A FEMEII MILITAR ÎN URMA PARTICIPĂRII LA ACȚIUNI MILITARE EXTERNE

Cosmin-Alin MĂGDĂLIN

The social identity of military women following their participation within external military actions

Abstract: *Within this paper I intend to highlight the role of women in military organizations, especially through their involvement in military actions, as a result of participating in missions within theaters of operations, correlating the effects of these actions with social identity, in the context of emphasizing the idea of equal chances between women and men. Based on the evolution of female personnel in military organizations, through a series of historical landmarks and evocations over time, a series of particularities on adaptability to the military environment are added and last but not least, the participation of women is highlighted in international armed conflicts. Aspects related to the evolution of women's military careers were highlighted by a comparative analysis of the armed forces of NATO member countries, both in terms of recruitment of female personnel, on weapons and military specialties, but also by statistical data on participation in missions. To exemplify the theoretical aspects, the multiple case study and the interview guide were used as a research method as a tool in the interview, and the thematic content analysis will be presented based on the answers provided by the interviewees.*

Keywords: *social identity, theater of operations, military woman, comparison, content analysis.*

Rezumat: *Prin lucrarea de față doresc să evidențiez rolul femeilor în organizațiile militare, în special prin implicația acestora în acțiuni militare, ca urmare a participării la misiuni în teatrele de operații, corelând efectele acestor acțiuni cu identitatea socială, în contextul accentuării ideii privind egalitatea de șanse între femei și bărbați. Având ca bază de pornire evoluția personalului feminin în organizații militare, printr-o serie de repere și evocări istorice de-a lungul timpului, se adaugă o serie de particularități privind adaptabilitatea la mediul militar și nu în ultimul rând, se scoate în evidență participarea femeilor în conflicte armate internaționale. Aspectele referitoare la evoluția în cariera militară a femeilor au fost reliefate printr-o analiză comparativă a forțelor armate ale țărilor membre NATO, atât din punctul de vedere al încadrării cu personal feminin, pe arme și specialități militare, dar și prin date statistice referitoare la participarea acestora în cadrul misiunilor. Pentru exemplificarea aspectelor teoretice s-a utilizat ca metodă de cercetare studiul de caz multiplu și ghidul de interviu ca instrument în cadrul interviului, urmând a fi prezentată analiza de conținut tematică pe baza răspunsurilor oferite de persoanele intervievate.*

Cuvinte-cheie: *identitate socială, teatru de operații, femeie militar, comparație, analiză de conținut.*

Introducere

Ultimele decenii sunt marcate de accesul personalului feminin în mediul militar, un mediu recunoscut prin conservatorismul său și perceput în plan social ca un mediu masculin, populat de bărbați. Studiile recente dovedesc faptul că prezența feminină crește simțitor de la an la an iar sfera de activitate se mărește considerabil.¹ Totuși, rata de femi-

nizare variază de la o țară la alta, unele state acceptând personal feminin pentru încadrarea posturilor de luptă, altele nu. Spre exemplu, până în 1999, Italia excludea femeile din armată. De asemenea, majoritatea țărilor trimit femei în misiuni de luptă în afara teritoriului național, conform datelor grafice expuse în capitolul următor.

Dezbaterile despre egalitatea de șanse între femei și bărbați, despre egalitatea de gen sunt frecvente. În cazul României, toate acestea sunt reglementate juridic printr-o serie de acte normative, a-

¹ ***, *Summary of the National Reports of NATO Member and Partner Nations to the NATO Committee on Gender Perspective*, NATO, 2016, URL: https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/pdf_2017_11/20171122_2016_Summary_of_NRs_to_NCGP.pdf, accesat la 12.12.2020.

Slt. Cosmin-Alin MĂGDĂLIN este absolvent de studii universitare de masterat în Științe Administrative la Academia de Poliție „Alexandru Ioan Cuza” din București, România (e-mail: cosmin_mca@yahoo.com).

nume: Constituția României, care consacră principiul nediscriminării pe criteriul de sex între cetățenii săi; Ordonanța Guvernului nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare; Legea nr. 53/2003 – Codul muncii; Legea nr. 283/2003 referitoare la eliminarea tuturor formelor de discriminare față de femei; Legea nr. 202/2002 privind egalitatea de șanse și de tratament între femei și bărbați; Rezoluția nr. 1325/2000 a Consiliului de Securitate al ONU privind femeile, pacea și securitatea².

Prin lucrarea de față doresc să evidențiez rolul femeilor în organizații militare, în special în acțiuni militare ce presupun participarea acestora la misiuni în teatrele de operații, corelând efectele acestor acțiuni cu identitatea socială.

Principalul obiectiv al articolului constă în identificarea modificărilor apărute la nivelul identității sociale a femeilor militar, ca urmare a participării la acțiuni militare, plecând de la premisa că femeile militare participante în misiuni externe raportează modificări la nivelul micro al identității, adică la nivelul identității feminine, modificări ce presupun depășirea sau eliminarea unor obstacole de natură organizațională sau psihosocială (obiceiuri, mentalități, prejudecăți, tradiții, opinii și valori specifice).

Ultima parte a lucrării cuprinde rezultatele unui studiu de caz multiplu. Pentru realizarea studiului am folosit ghidul de interviu ca instrument în cadrul interviului. Dintre cele existente, am abordat interviul semistrukturat, deoarece are în componență întrebări stabilite de la început și nu este cazul intervenției prin întrebări suplimentare, fiind prestabilite doar temele în jurul cărora se va purta discuția. În plus, este un tip de interviu individual aprofundat, aceasta fiind considerată tehnica de cercetare cu cea mai mare frecvență de aplicare. Pentru valorificarea răspunsurilor primite, analiza de conținut tematică reflectă rezultatele studiului de caz multiplu.

1. Evoluție istorică

De-a lungul timpului, eroinele nu au încetat să apară, femeile soldat fiind menționate în multe întâmplări epice din istorie. Cu toate acestea, drumul lor spre dobândirea unui statut egal în armată cu cel al bărbaților pare nesfârșit. În pofida prejudecăților, femeile au dat adesea dovadă de inițiativă și de curaj.

În Europa, în anul 1917, Maria Bocikareva instituie primul batalion de femei alcătuit din aproximativ 6.000 de voluntare care ajutau armata rusă în teatrele de operații. La puțin peste 20 de ani distanță, pe timpul celui de-al Doilea Război Mondial, totalitatea țărilor beligerante, cu excepția Japoniei,

aveau înrolate femei în rândurile personalului auxiliar. În același an, a fost înființată ramura feminină a Marinei britanice, *Queen Mary's Army Auxiliary Corps* și *Women's Royal Naval Service*.

De asemenea, este cunoscută și legenda amazoanelor din mitologia greacă care își tăiau un sân pentru a putea utiliza mai ușor arcul și sulițele. Acest mit a dăinuit peste milenii, însă puțini cunosc povestea veritabilelor *amazoane din Dahomey*, o armată constituită din femei războinice localizate în vestul Africii, armată feminină care a terorizat acest continent timp de 150 de ani, între secolele XVIII-XIX. Regatul Dahomey, era întemeiat în secolul al XVII-lea în zona în care astăzi se găsește statul Benin. Amazoanele aveau rolul de gărzi ale palatului regal, impresionând prin curajul lor. Regele Agadja le-a încorporat în armata regală și astfel ele au ajuns să participe la cucerirea unui oraș pe coasta Atlanticului. Aceste luptătoare trăiau cu scopul de a ucide pentru rege; erau soțiile, fiicele și, în același timp, soldații acestuia. Femeile din armata amazoanelor erau în totalitate dedicate regelui, nu aveau voie să întrețină relații sexuale decât cu acesta. Numărul acestora era de 6.000, în perioada de apogeu, în anul 1850. Purtau numele de *mino*, însemnând „*mamele noastre*”, în limba locală *fon*, vorbită de locuitorii din regat. Ca arme principale, utilizau muschetele și macetele, briciul fiind folosit pentru decapitarea victimelor. În 1960, Dahomey și-a obținut independența. Până în acest an au trăit multe dintre amazoanele supraviețuitoare din luptele contra francezilor.³

Istoria recentă a României scoate în evidență câteva episoade ale eroismului și priceperii femeilor în meseria armelor. Fie că sunt întâlnite în formațiunile de sprijin, în Forțele terestre sau Forțele aeriene, mărturiile sunt grăitoare asupra curajului și devotamentului acestora în privința ducerii luptei. Eroină a formațiunilor de sprijin, Regina Maria a rămas în memoria poporului ca un exemplu de curaj și determinare. Forțele terestre sunt reprezentate de eroina poporului român, sublocotenent Ecaterina Teodoroiu. Smaranda Brăescu, eroina Forțelor aeriene, s-a născut în anul 1897 și a devenit prima femeie parașutist din România și, bineînțeles, printre primele din lume.

2. Integrarea personalului feminin în organizații militare

Adesea se vorbește de comportamentul diferit al bărbaților față de cel al femeilor, fără a se ține cont de contextul social, economic sau militar în care activăm. Drept urmare, doctrinele și documentele de specialitate doresc să demonstreze că femeile își

² ***, *Landmark resolution on Women, Peace and Security*, Office of the Special Adviser on Gender Issues and Advancement of Women (OSAGI), 2000, URL: <https://www.un.org/womenwatch/osagi/wps/#resolution>, accesat la 09.12.2020.

³ ***, „Amazoanele din Dahomey – cele mai temute din istorie”, *Descoperă.ro*, 17 ianuarie 2012, URL: <http://www.descoperă.ro/cultura/9150711-amazoanele-din-dahomey-cele-mai-temute-femei-din-istorie>, accesat la 17.12.2020.

merită statutul de egalitate cu bărbații.⁴

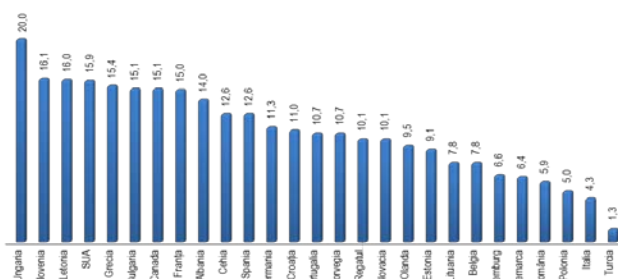
Pentru aceasta, putem lua în considerare faptul că dacă femeile agreează grupurile bărbătești și au preocupări tradițional bărbătești, atunci ele tind să aleagă o carieră netradițională, militară, fiind la fel de capabile ca bărbații să răspundă exigențelor și provocărilor militare.

În prezent, acțiunile de luptă nu mai sunt ca altădată, acum efortul fizic fiind limitat pe câmpul de luptă, deoarece intervin factorii psihologici într-o măsură mult mai mare.

2.1. Prezența femeilor militar în rândul armatelor membre NATO și în România

Accesul în forțele armate germane se face în baza unui sistem de tratament preferențial, toate posturile fiind deschise femeilor, inclusiv în infanterie. Franța era liderul țărilor europene în privința personalului feminin existent în armată, cu o rată de feminizare superioară de circa 15%.⁵

În 2016, situația s-a schimbat considerabil. Dacă liderul în acest sens era SUA, cu un procent de 16%, aceasta este acum pe locul 4 dintre statele membre NATO.⁶

Graficul nr. 1: Prezența femeilor militar în armatele statelor membre NATO (%)

Pe primul loc se situează Ungaria cu un procent de 20%, urmată de Slovenia cu 16,1% și de Letonia cu 16%, SUA având 15,9%. Pe ultimele locuri se află Polonia cu 5%, Italia - 4,3% și Turcia - 1,3%. Dintre statele membre NATO, Islanda nu deține forțe armate proprii.⁷

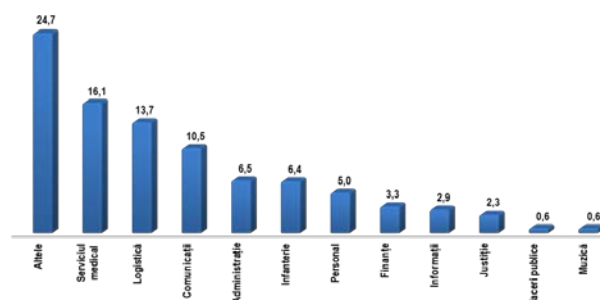
2.2. Ipostaze ale participării femeilor în conflicte armate internaționale

S-au scris multe despre femeile care au „îndrăznit” să fie lideri militari și despre metodele neobișnuite prin care au reușit să facă acest lucru, chiar dacă unele nu au fost tocmai ortodoxe. Amintim aici pe Ma'at - zeița dreptății - sau pe Ioana D'Arc care a condus armata regelui Franței, fiind „răsplătită” cu condamnarea la moarte.⁸ Epoca modernă, fră-

mântată de cele două războaie mondiale, le-a permis femeilor să se implice activ în conflictele armate, în calitate de combatante. În prezent, femeile sunt membre active în forțele armate ale lumii, participând la misiuni de menținere a păcii în zonele de conflict de pe glob. Și România se mândrește cu astfel de femei curajoase, prezente pe câmpul de luptă ca ofițeri de relații, inginer, medic, psiholog, luptător sau cercetaș.

Prezența feminină a început să crească, în ultimii ani, în zonele de conflict ale globului (Afganistan, Irak etc.). Se observă o curbă ascendentă a personalului feminin care activează în diverse operații: 6,8% din total în misiuni NATO și 6,3% în cadrul tuturor misiunilor (ONU, NATO, UE, UA, OSCE).⁹

În graficul următor este reprezentată ponderea funcțiilor încadrate cu personal feminin.¹⁰

Graficul nr. 2: Funcții ocupate de personalul feminin în misiuni NATO și UE (%)

Implicarea femeilor în acțiuni de menținere și restabilire a păcii, precum și protecția, drepturile sau nevoile particulare ale acestora, sunt reliefate în Rezoluția nr. 1325/2000 a Consiliului de Securitate al ONU. La nivelul Ministerului Apărării Naționale, planul de implementare a Rezoluției se prezintă sub sintagma „femeile, pacea și securitatea”. Acest plan de acțiune este reglementat juridic prin ordinul *M.57/2003 pentru aprobarea M.R.U.-9*, care cuprinde măsuri concrete pentru asigurarea egalității de șanse între femei și bărbați.¹¹

Printre obiectivele planului de implementare se au în vedere „creșterea numărului de femei în operații militare și a cooperării interministeriale cu organizațiile neguvernamentale și societatea civilă”¹², promovarea importanței aplicării Rezoluției, evaluarea și raportarea modalităților de implementare a

⁹ ***, *op. cit.*, NATO, 2016, p. 33.

¹⁰ *Ibidem.*

¹¹ ***, *Ordinul ministrului apărării naționale nr. M.57/2003 pentru aprobarea „M.R.U.-9, Măsuri în vederea aplicării planului național de acțiune pentru egalitatea de șanse între femei și bărbați în activitatea Ministerului Apărării Naționale”*.

¹² ***, *Plan de implementare la nivelul Ministerului Apărării Naționale a Rezoluției Consiliului de Securitate ONU 1325 (UNSCR 1325) „Femeile, pacea și securitatea” și rezoluțiilor conexe, precum și a documentelor complementare aprobate la nivelul diferitelor organizații internaționale la care România este membră – 2014-2024*, pp. 3-4, URL: <https://www.peacewomen.org/sites/default/files/Plan-final.pdf>, accesat la 18.12.2020.

⁴ Printre cele mai relevante, putem enumera rezoluțiile complexe și complementare la Rezoluția nr. 1325/2000 a Consiliului de Securitate al ONU, cu modificările și completările ulterioare.

⁵ ***, *Les femmes dans l'armée françaises*, Ministère de la défense - République française, 2015.

⁶ ***, *op. cit.*, OSAGI, 2000.

⁷ ***, *op. cit.*, NATO, 2016, p. 10.

⁸ Arina Avram, *Femei celebre din România*, Editura Allfa, București, 2005, pp. 13-27.

acesteia. Pentru îndeplinirea obiectivelor s-au stabilit o serie de măsuri: interzicerea discriminării, aplicarea mecanismelor legislative pentru reclamarea hărțuirii sexuale, obligativitatea participării la misiuni externe a tuturor categoriilor de personal, indiferent de gen, grad sau funcție.

Astfel, a apărut o serie de rezoluții complementare și conexe la Rezoluția nr. 1325/2000 a Consiliului de Securitate al ONU:

- *Rezoluția nr. 1820/2008* care cuprinde aspecte referitoare la violența sexuală în conflictele armate;

- *Rezoluția nr. 1888/2009* privind protejarea femeilor de violență sexuală pe timpul conflictelor armate;

- *Rezoluția nr. 1889/2009* cu reglementări privind protecția femeilor în situațiile post-conflict;

- *Rezoluția nr. 67/48 din 2012* care vizează combaterea și eradicarea traficului ilicit de arme și controlul armamentelor;

- *Rezoluțiile nr. 1960/2010 și 2106/2013* privind combaterea violenței sexuale.¹³

3. Identitate de gen și identitatea socială

Identitatea socială se materializează în colectiv sub incidența constrângerilor societății. Descrisă în termeni de specialitate, se află la granița dintre persoane și grupurile lor de apartenență (in-group). Identitatea socială ne arată distincția între componentele imaginii de sine și încadrarea individului într-un colectiv prin compararea cu ceilalți, statutul social fiind trăsătura principală. Identitatea socială modernă este fluidă, mobilă, în decursul vieții fiind influențată de diferențele specifice de gen, dintre băieți și fete, construite prin socializarea de gen.¹⁴

Studiile de specialitate privind egalitatea și integrarea de gen au determinat evaluarea și evoluția efectelor integrării genului în coeziunea, pregătirea și moralul structurilor militare. Rezultatele evidențiază progrese în toate serviciile, ca răspuns la schimbările politice și legislative, în speță, ocuparea unor funcții inaccesibile la un moment dat, cu scopul de a dobândi experiența necesară angrenării în funcții de conducere. Evident că unele limitări informale sunt de actualitate. Spre exemplu, un comandant nu va avea un șofer sau un partener de sex opus datorită necesității evitării zvonurilor sau a posibilelor acuzații de hărțuire sexuală.¹⁵

În doctrinele de specialitate sunt prezentate cinci teorii psihosociale ce caracterizează comportamentul uman. Acestea sunt: teoriile genetice, ale învățării, cognitive, psihanalitice, de rol și status so-

cial. Cea din urmă va fi explicată succint deoarece rolul și statusul social alcătuiesc identitatea socială.

4. Rezultate studiu de caz multiplu

Pentru realizarea lucrării de față am identificat 11 persoane de sex feminin, participante în misiuni externe în țări precum Afganistan, Angola și Irak. În realizarea studiului de caz nu s-au folosit date personale pentru a nu crea disconfort în rândul respondenților, pentru a nu fi dezvăluite informații cu caracter personal sau informații clasificate, aplicându-se totodată și principiul „nevoii de a ști”.

În cele ce urmează, prezentăm setul de *date statistice* care creează o imagine de ansamblu a cazurilor incluse în acest studiu de caz multiplu.

Toți subiecții de sex feminin care au răspuns la interviuri sunt militari activi în prezent, care au fost selectați pe categorii, astfel:

- trei ofițeri;
- trei subofițeri;
- doi maiștri militari;
- trei soldați gradați profesioniști.

Respondenții au vârsta cuprinsă între 23 și 51 de ani, astfel:

- patru persoane se încadrează în intervalul 23-30 de ani;
- cinci persoane la categoria 31-40 de ani;
- două persoane în intervalul 41-51 de ani.

Cei 11 subiecți au realizat, în total, 17 misiuni, șase dintre subiecți având câte o misiune, patru câte două misiuni și o singură persoană trei misiuni. Zece femei militar au participat la misiuni în Afganistan, iar a 11-a a participat la câte o misiune în Angola și în Irak. Misiunile au fost realizate în perioada 1996-2018, după cum urmează:

- o misiune s-a realizat în intervalul 1996-2000;
- patru misiuni s-au efectuat între 2001 și 2010;
- 12 misiuni s-au desfășurat între 2011 și 2018.

De menționat este faptul că dintre respondenți, opt vor pleca oricând în alte misiuni externe, iar celelalte trei vor pleca în funcție de situația de la momentul respectiv.

În ceea ce privește funcțiile îndeplinite de acestea în teatrele de operații, observăm că:

- două dintre funcții au fost pe comunicații și informatică;
- patru funcții de sprijin logistic;
- cinci funcții aferente armelor luptătoare/de cercetare;
- patru funcții de subofițer de stat major;
- o funcție de sanitar;
- o funcție de protocol.

Dintre acestea, patru funcții au fost de comandă/de conducere, ceea ce înseamnă că personalul feminin ocupă și funcții de comandă, ce sunt specifice armelor tehnice și luptătoare, nu doar pe cele de logistică sau de birou, cum se presupune.

Pentru a analiza răspunsurile obținute în cadrul

¹³ ***, *op. cit.*, OSAGI, 2000.

¹⁴ Lazăr Vlăsceanu (coord.), *Sociologie*, Editura Polirom, Iași, 2010, pp. 73-75.

¹⁵ Jody M. Cramsie, „Gender Discrimination in the Military: The Unconstitutional Exclusion of Women from Combat”, *Valparaiso University Law Review*, Vol. 17, No. 3, Winter 1983, pp. 547-588, URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/303858119.pdf>, accesat la 07.12.2018.

interviului, am ales analiza de conținut tematică, ce corespunde cerințelor prezentului demers științific, astfel:

- eșantionul pe care s-a aplicat ghidul de interviu este restrâns;
- interviurile sunt individuale și semistructurate, cu întrebări de tip semideschis;
- este o analiză obiectivă, textul fiind împărțit pe teme care evidențiază aspecte privind identitatea socială, cu alte cuvinte, rolurile și statuturile sociale.

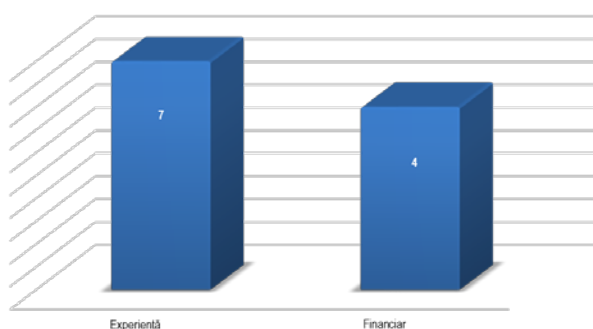
Scopul cercetării de față este acela de a afla dacă participarea personalului feminin în misiuni externe are un impact asupra identității sociale a acestora. Astfel, în urma aplicării analizei de conținut tematică am identificat acele aspecte care au impact asupra identității sociale, și anume:

- *modificări ale motivației și așteptărilor* (inclusiv dezamăgiri);
- *experiențe și schimbări pe plan personal și profesional;*
- *modificări ale relației cu superiorii, subordonații și colegii;*
- *modificări ale relației cu familia și prietenii;*
- *modificări ale imaginii femeii în armată și în societate;*
- *modificări ale viziunii subiecților asupra rolului femeilor în armată.*

În sfera *motivațiilor și așteptărilor (dezamăgirilor)* se observă următoarele:

- subiecții au fost determinați/motivați să participe la misiuni datorită experienței, susțin șapte dintre ele, următorul motiv fiind cel financiar, în cazul a patru dintre ele.

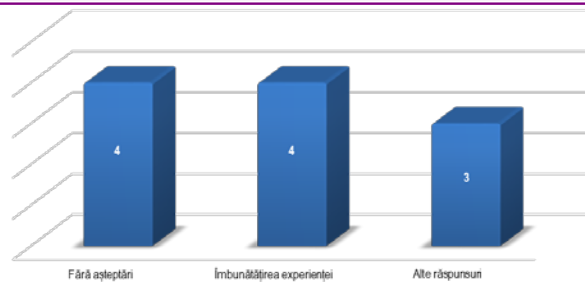
- s-au mai evidențiat motive legate de ambiție, curiozitate, dorința de afirmare și de cunoaștere, dar și motive personale.

Graficul nr. 3: Repartiția respondenților privind motivarea participării la misiuni

Referitor la *așteptările survenite din misiuni*, patru dintre ele au plecat fără așteptări, alte patru pentru îmbogățirea experienței profesionale, la care se adaugă așteptări precum aprofundarea cunoștințelor, dorința de a demonstra că femeile pot fi egale cu bărbații, dar și întărirea coeziunii în cadrul muncii în echipă.

- exceptând breșele sistemului, rutina și clima, respondentele nu au fost dezamăgite.

Graficul nr. 4: Repartiția respondenților privind așteptările în urma participării la misiuni

Următoarea temă abordată se referă la *experiențele și schimbările pe plan personal și profesional*:

- referitor la experiențele care au avut un impact personal asupra lor, cinci dintre ele au evidențiat incidentele care au provocat decesul colegilor, trei nu au avut astfel de experiențe, iar celelalte trei s-au referit la distanța față de familie și de cei dragi;

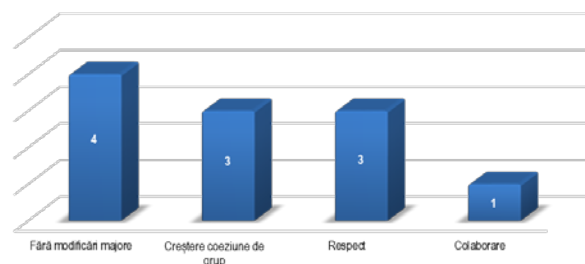
- impact personal au avut și situația civililor din zonă, viața femeilor afgane, a copiilor, sărăcia și tristețea emanate de această țară. Alte schimbări remarcate sunt: creșterea vigilenței, maturizarea, creșterea încrederii, a atenției, a responsabilității, curajului și seriozității, toți subiecții resimțind un progres considerabil al acestor aspecte;

- în ceea ce privește experiențele profesionale, opt dintre subiecți spun că și-au îmbunătățit cunoștințele profesionale, au devenit mai experimentate, s-au perfecționat în urma participării la misiuni, iar trei dintre ele nu au simțit schimbări majore;

- respondentele au mai scos în evidență faptul că participarea la misiune schimbă totul și au câștigat încredere în forțele proprii, având parte de clarificări pe plan profesional datorită interacțiunii cu membrii ai altor state, participanți în teatru de operații.

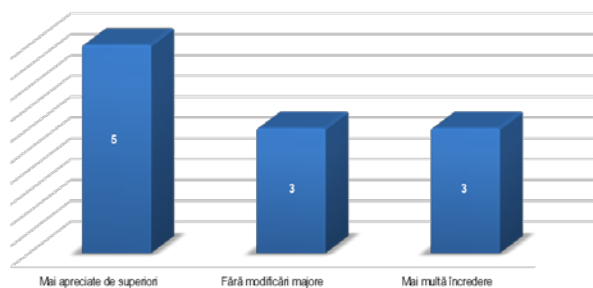
Referitor la *relațiile cu superiorii/subordonații și colegiale*, extragem următoarele concluzii:

- în ceea ce privește relațiile colegiale, patru persoane au spus că nu au simțit modificări majore, trei au menționat că a crescut coeziunea de grup și munca în echipă, trei că au primit mai mult respect din partea superiorilor, subordonaților și colegilor lor, iar o persoană a raportat o îmbunătățire vizibilă a colaborării, după misiuni;

Graficul nr. 5: Repartiția respondenților privind relațiile colegiale

- în relațiile ierarhice, cinci dintre ele au fost mai apreciate de către superiori, trei nu au simțit modificări majore, iar celelalte trei au primit mai mult respect și mai multă încredere din partea șefilor;

Graficul nr. 6: Repartiția respondenților privind încrederea

- subordonații au avut o atitudine pozitivă față de ele și au considerat că sunt un exemplu demn de urmat.

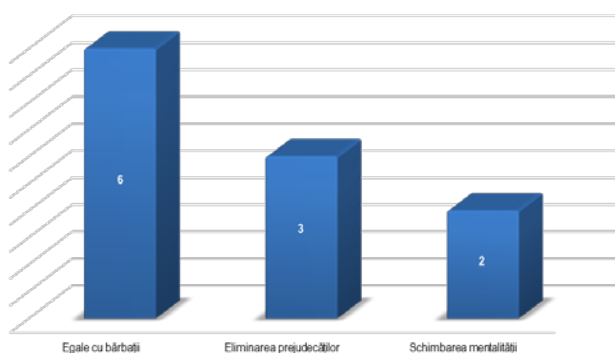
În privința *relațiilor familiale*:

- șapte dintre subiecți au rămas în aceleași relații bune cu familia și au raportat schimbări la acest nivel, două dintre ele au primit mai mult sprijin moral, iar celelalte două afirmă că familia a devenit mai unită, că s-a întărit relația cu membrii familiei;

- în relațiile cu prietenii, cinci dintre ele nu au simțit schimbări sau modificări, trei susțin că și-au dezvoltat și consolidat relația cu prietenii, două au primit mai multă admirație și apreciere din partea prietenilor și doar o persoană a legat noi prietenii.

În continuarea analizei, prezint ultima temă referitoare la *imaginea femeii în armată și în societate*, dar și *viziunea respondentelor asupra personalului feminin din armată*:

- despre imaginea femeii în armată, rezultată în urma participării la misiuni, șase dintre persoanele intervievate susțin că sunt egale cu bărbații, că nu au simțit diferențe determinate de genul lor în misiune, trei spun că au fost eliminate prejudecățile și discriminarea, iar celelalte două afirmă că au simțit schimbarea mentalităților;

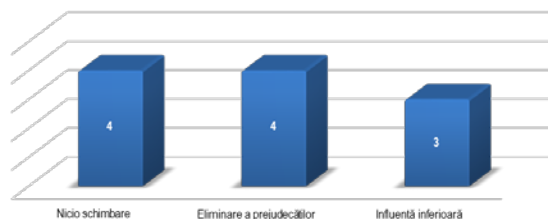

Graficul nr. 7: Repartiția respondenților privind imaginea în armată

- referitor la îmbunătățiri ale imaginii femeii în interiorul organizației, cinci dintre ele susțin că există progrese vizibile, cinci doresc mai multe funcții de conducere pentru personalul feminin și doar una solicită ajustarea echipamentului;

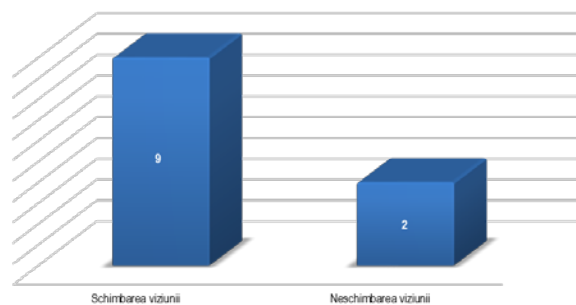
- în schimb, despre imaginea femeii în societate, în urma participării la misiuni, părerile sunt împărțite, patru dintre subiecți susținând că nu se schimbă imaginea femeii în societate prin participarea la mi-

siuni, patru spun că se schimbă, că sunt eliminate prejudecățile și stereotipurile referitoare la ele sau alte forme de discriminare, iar celelalte trei afirmă că participarea la misiuni are o influență scăzută;

Graficul nr. 8: Repartiția respondenților privind imaginea în societate

- în ceea ce privește viziunea respondentelor asupra rolului femeilor în armată, nouă dintre ele susțin că li s-a schimbat viziunea de la începutul carierei până în prezent, că observă mai multă susținere pentru ele, că misiunile te schimbă inevitabil în bine, iar celelalte două respondente nu și-au schimbat viziunea asupra rolului femeii în armată.

Graficul nr. 9: Repartiția respondenților privind viziunea asupra rolului femeilor în armată

Concluzii

În războiul modern, actual, se pune accent pe evoluția tehnologică, resursa umană ocupând planul secund, cu alte cuvinte, războiul informațional, asimetric, protejează luptătorii, aceștia fiind supuși altor riscuri, altor eforturi. Intervin factori psihologici, precum: concentrarea, stăpânirea de sine, echilibrul psihic și fizic, capacitatea de autocontrol, rezistența la stres etc.

Evoluând atât pe plan social, cât și pe plan militar, femeile au început să ocupe diferite funcții de conducere și au demonstrat că sunt la fel de capabile ca și bărbații, ba chiar că pot excela în anumite domenii de activitate, surmontând imaginea de unic luptător a bărbatului. Astfel, femeile aleg cariera militară, arătând că „sexul slab” este capabil de să îndeplinească cu succes atribuțiile funcționale, misiunile încredințate.

Indiferent de calea aleasă, armata oferă o sferă largă de provocări referitoare la o competiție permanentă cu sine însuși sau cu alții, oferă un mediu de muncă bazat pe dinamism, organizare și competitivitate, în funcție de vârsta și de aptitudinile de care dispune individul. Așadar, se respectă principiul transparenței și cel al egalității de gen, evitându-se

în acest fel discriminarea.

Consider că, în momentul actual, nu mai există unele specialități militare inaccesibile femeilor din dorința de a le proteja, de a nu le expune altor pericole. Spre exemplu, vom găsi femei pe navele de luptă ale marinei militare, pe avioanele de vânătoare sau în forțele pentru operații speciale, iar problemele referitoare la intimitate și egalitatea între sexe, par să fi ajuns la un numitor comun favorabil femeilor, în prezent, rezolvându-se excluziunea femeilor de către bărbați.

În urma analizei realizate, am ajuns la concluzia că participarea personalului feminin la misiuni a avut un impact puternic asupra identității lor sociale. Acestea s-au adaptat, și-au înțeles rolurile și statuturile sociale specifice mediului militar, dar cel mai important, au întărit coeziunea de grup și relațiile interpersonale, și-au îndeplinit misiunile cu succes și au demonstrat că pot face față oricăror provocări la fel ca semenii lor de sex masculin. Cu alte cuvinte, prin comportamentul lor în situațiile concrete ale misiunii, au modificat imaginea celorlalți despre militarul de sex feminin.

Bibliografie:

1. ***, „Amazoanele din Dahomey – cele mai temute din istorie”, *Descoperă.ro*, 17 ianuarie 2012, URL: <http://www.descoperă.ro/cultura/9150711-amazoanele-din-dahomey-cele-mai-temute-femei-din-istorie>.

2. ***, *Landmark resolution on Women, Peace and Security*, Office of the Special Adviser on Gender Issues and Advancement of Women (OSAGI), 2000, URL: <https://www.un.org/womenwatch/osagi/wps/#resolution>.

3. ***, *Les femmes dans l'armée françaises*, Ministère de la défense - République française, 2015.

4. ***, *Ordinul ministrului apărării naționale nr. M.57/2003 pentru aprobarea „M.R.U.-9, Măsuri în vederea aplicării planului național de acțiune pentru egalitatea de șanse între femei și bărbați în activitatea Ministerului Apărării Naționale”*.

5. ***, *Plan de implementare la nivelul Ministerului Apărării Naționale a Rezoluției Consiliului de Securitate ONU 1325 (UNSCR 1325) „Femeile, pacea și securitatea” și rezoluțiilor conexe, precum și a documentelor complementare aprobate la nivelul diferitelor organizații internaționale la care România este membră – 2014-2024*, URL: <https://www.peacewomen.org/sites/default/files/Plan-final.pdf>.

6. ***, *Summary of the National Reports of NATO Member and Partner Nations to the NATO Committee on Gender Perspective*, NATO, 2016, URL: https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/pdf_2017_11/20171122_2016_Summary_of_NRs_to_NCGP.pdf.

7. AVRAM, Arina, *Femei celebre din România*, Editura Alfa, București, 2005.

8. CRAMSIE, Jody M., „Gender Discrimination in the Military: The Unconstitutional Exclusion of Women from Combat”, *Valparaiso University Law Review*, Vol. 17, No. 3, Winter 1983, URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/303858119.pdf>.

9. VLĂSCEANU, Lazăr (coord.), *Sociologie*, Editura Polirom, Iași, 2010.

Responsabilitatea privind conținutul articolelor publicate în **Colocviu strategic**, inclusiv a opiniilor exprimate, revine în totalitate autorilor, cu respectarea prevederilor Legii nr. 206 din 27 mai 2004 privind buna conduită în cercetarea științifică, dezvoltarea tehnologică și inovare și Legii nr. 8 din 14 martie 1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe, cu modificările și completările ulterioare. Sunt autorizate orice reproduceri, fără perceperea taxelor aferente, cu condiția precizării exacte a numărului și anului de apariție ale publicației din care provin.

Colocviu strategic

Redactor: CS II dr. Cristian BĂHNĂREANU

Pagină web: <https://cssas.unap.ro/ro/cs.htm>

e-ISSN 1842-8096, 354/2021

Centrul de Studii Strategice de Apărare și Securitate

Adresă: șos. Panduri, nr. 68-72, sector 5, București

Telefon: 021.319.56.49, Fax: 021.319.57.80

E-mail: cssas@unap.ro, Website: <https://cssas.unap.ro>